

*Czytelnikom Wiadomości CMM życzymy magicznych Świąt Narodzenia Pana
– w ciepłej przyjaznej atmosferze, blasku świec i zapachu choinki –
oraz szczęścia i pomyślności każdego dnia 2009 roku*

WYDARZENIA

Wilią śladami hr. Tyszkiewicza

Podróż archeologa i krajoznawcy hr. Konstantego Tyszkiewicza od źródeł do ujścia Willi w 1857 roku uznawana jest za jedno z największych osiągnięć naukowych na terytorium byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Zebrany wówczas bogaty materiał historyczny, etnograficzny, archeologiczny i hydrologiczny został opublikowany w dziele „Wilija i jej brzegi” w 1871 roku, już po śmierci hrabiego. 150 lat później odbyła się białorusko-litewsko-polska wyprawa śladami hr. Tyszkiewicza, która przeszła od źródeł rzeki do miejscowości Kamień na Białorusi, a następnie łódkami i kajakami spłynęła ponad 500 kilometrów do ujścia Willi do Niemna, po drodze – po raz pierwszy w historii obu państw – przekraczając wodną granicę z Litwą. Podróżowano w tym samym terminie (5 czerwca – 7 lipca), zatrzymywano się w tych samych miejscach, wszędzie odnotowując zmiany, jakie zaszły przez 150 lat i przeprowadzając podobne badania. Z kilku tysięcy zdjęć wykonanych w trakcie wyprawy wybrano kilkadziesiąt i przygotowano z nich ekspozycję „Wilia i jej brzegi”, którą od 19 grudnia oglądać można w Spichlerzach na Ołowiance. Na wernisaż przybyła z Wilna 5-osobowa grupa uczestników ekspedycji, z kapitanem flotylii ze strony litewskiej Vytisem Vidunasem, reżyserem Wytautasem Damaszewiczusem (który dokonał wyboru zdjęć) i kapitanem tratwy „Bliuškis” zbudowanej z... plastikowych butelek, Władasem Kasparawiczusem. Zaprezentowano też reprint dzieła hr. Tyszkiewicza, wydany nakładem Senatu RP: dochód ze sprzedaży książki przeznaczony jest na remont dachu kościoła w Balingródku. Wystawę, której komisarzem w CMM jest Jadwiga Klim, oglądać będzie można w Gdańsku do 18 stycznia, później przeniesiona zostanie do Muzeum Wisły w Tczewie.

Otwarcie wystawy „Wilia i jej brzegi”. Od lewej: Grażyna Gołubowska, Wytautas Damaszewiczus, Vytis Vidunas, Władas Kasparawiczus – uczestnicy ekspedycji, Janusz Dziugiewicz – sekretarz konsulatu Republiki Litwy w Gdańsku i dyrektor CMM dr Jerzy Litwin. Fot. Anna Ciemińska

Seminarium Muzealnictwa Morskiego

Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu stało się miejscem spotkania przedstawicieli muzeów i stowarzyszeń o charakterze marynistycznym w ramach III Seminarium Muzealnictwa Morskiego w dniach 8–10 grudnia. Uczestnicy seminarium wysłuchali wystąpień starosty kołobrzесьkiego Artura Mackiewicza, dyrektora Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu Pawła Pawłowskiego, dyrektora CMM dra inż. Jerzego Litwina, prezesa Towarzystwa Przyjaciół CMM dra Fryderyka Tomali oraz prezesa Stowarzyszenia Miłośników Tradycji Rybołówstwa Bałtyckiego Henryka Gmyrka. W trakcie spotkania roboczego natomiast dyskutowano o działaniach mających na celu kreację nowych przedsięwzięć wystawienniczych oraz modelu wzajemnej pomocy przy podejmowaniu nowych działań kulturalnych. Seminarium było też okazją do poznania ekspozycji Muzeum Oręża Polskiego i oferty edukacyjnej „Piracka Przygoda”, zwiedzenia okrętu-muzeum „Fala” i zabytków gminy Rewal (w tym latarni morskiej w Niechorzu), a także uczestniczenia w wernisażu wystawy „Potop, powódzie, podtopienia” (przygotowanej przez zespół pracowników CMM pod kierunkiem Wojciecha Jońskiego) w Muzeum Rybołówstwa Morskiego w Niechorzu.

„Kaszubski Brzeg” sprzedany

Statek badawczy CMM „Kaszubski Brzeg”, przez ponad 20 lat służący jako baza dla poszukiwań i eksploracji wraków, został sprzedany. Ze względu na wzrost wymagań wobec tego rodzaju jednostek, co wiązało się z koniecznością przebudowy statku, już w zeszłym roku zaniechano jego eksploatacji. Nabywcą statku jest prywatny inwestor z Gdańska, który zamierza, klasyfikując go jako jacht, organizować krótkie wypady wędkarskie.

PROJEKTY

Digitalizacja zbiorów

Dzięki pozyskaniu z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego środków na modernizację infrastruktury, CMM rozpoczyna realizację projektu digitalizacji zbiorów muzealnych. Jego pierwszym etapem jest zakup sprzęt fotograficznego oraz serwera, na którym gromadzone będą dane obsługiwane przez profesjonalny program do zarządzania zasobami muzealnymi. Zabytki sfotografowane zostaną według ujednoliconego standardu, w kilku formatach. W kolejnych etapach przewidywany jest m.in. wybór i zakup działającej w sieci bazy danych. Wykorzystanie modułu internetowego pozwoli na udostępnianie dowolnej liczby obiektów na stronie www, co jest już dziś normą w muzeach europejskich.

W związku z projektem digitalizacji zbiorów CMM weszło w skład międzymuzealnej grupy roboczej, powołanej w połowie 2008 roku. Należą do niej również: Muzeum Historyczne Miasta Gdańska, Muzeum Narodowe w Gdańsku oraz Muzeum

Zamkowe w Malborku. Celem grupy jest sprecyzowanie standardu wymiany danych między instytucjami, określenie wymagań względem oprogramowania do zarządzania zbiorami oraz opracowanie procedur digitalizacji. Obecnie przygotowana jest konferencja – odbędzie się ona 30 stycznia w CMM – na której zostanie zaprezentowany jeden z trzech wiodących w Europie programów do zarządzania muzealiami, używany m.in. w muzeach morskich w Barcelonie i Bremerhaven.

Ośrodek Kultury Morskiej

Kolejny etap prac przy realizacji projektu Ośrodka Kultury Morskiej to rozbiórka Składu Kolonialnego, którą rozpoczęto w połowie grudnia. Wcześniej wywiezione i zabezpieczone w innych budynkach CMM zostały wszystkie eksponaty – jako ostatnia opuściła budynek Składu prezentowana na parterze wenecka gondola. Prace rozbiórkowe potrwać do połowy maja, a po ich zakończeniu na plac po budynku wejdą archeolodzy, aby zinwentaryzować teren przeznaczony pod zabudowę.

PROGRAMY MKiDN 2008

Konserwacja wczesnośredniowiecznej łodzi

W 2008 roku kontynuowano rozpoczętą trzy lata temu konserwację unikatowej wczesnośredniowiecznej łodzi klepkowej. Obecnie, w ramach trzeciego etapu konserwacji, łódź poddawana jest nasycaniu PEG-iem 4000 w ogrzewanej wannie, w której temperatura roztworu konserwującego utrzymywana jest na poziomie 58°C. Wykonano także dalsze analizy dendrologiczne drewna. W badanych próbkach oprócz dębu i brzozy oznaczono również grab. Na Wydziale Chemii Analitycznej Politechniki Gdańskiej wykonano metodą HPLC ilościowe oznaczenie PEG-ów w konserwowanym drewnie. Trzeci etap konserwacji łodzi wraz z badaniami jest współfinansowany z funduszy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Operacyjnego Dziedzictwo kulturowe, priorytet: Ochrona zabytków archeologicznych. Będzie on prowadzony także w 2009 roku. Elementy łodzi zostaną wyjęte z wanny i umieszczone na stanowisku do kontrolowanego suszenia. Po zakończeniu procesu konserwacji planowana jest rekonstrukcja łodzi.

Konserwacja dzieł sztuki

Dzięki środkom przyznanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Operacyjnego Dziedzictwo kulturowe (Priorytet 2: Rozwój instytucji muzealnych) przeprowadzono konserwację 46 dzieł sztuki ze zbiorów CMM. Poddane konserwacji zabytki to osiem obrazów z kolekcji międzywojennego malarstwa polskiego, cztery obrazy malarzy zachodnioeuropejskich z XIX i XX wieku oraz zespół trzydziestu czterech barokowych miedziorytów, w tym 30 rycin i map wydanych w należącej do wiodących w Europie oficynie J. B. Homanna i jego spadkobierców oraz cztery siedemnastowieczne ryciny innych autorów przedstawiające sceny batalistyczne.

Jednym z poddanych konserwacji dzieł sztuki jest obraz lwowskiego artysty Erno Erba „Żagle na morzu”, namalowany ok. 1937 r.

Konserwacja starodruków

W bieżącym roku Biblioteka CMM otrzymała z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansowanie na wykonanie zadania „Ochrona i zachowanie zbioru starodruków Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku”. Wybrane starodruki poddano badaniom mikrobiologicznym. Wyniki tych badań potwierdziły skuteczność dezynfekcji wykonanej w 1997 roku i jednocześnie wskazały bezcelowość, a nawet szkodliwość ewentualnej dezynfekcji bieżącej, sugerując oczyszczenie wybranych starodruków z zalegających martwych grzybnii. Dwa najcenniejsze starodruki Biblioteki poddawane są konserwacji, która potrwa do połowy przyszłego roku. Pierwszy z nich, dzieło Theodorusa de Bry *Historiae Americae sive Novi Orbis*, pars 2-6 z 1591 roku, będące bogato ilustrowaną (z pierwszymi w historii miedziorytami z sylwetkami Indian) relacją z szesnastowiecznej podróży do Ameryki, jest poddawany konserwacji pełnej. Drugi starodruk, dzieło Casparusa Barlaeusa *Rerum per octenium in Brasilia...* wydane w roku 1647 w Amsterdamie (z licznymi rozkładanymi planszami i mapami, ukazujący Brazylię czasów Krzysztofa Arciszewskiego), dzięki konserwacji zachowawczej odzyska pierwotne walory estetyczne.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Dziedzictwo Bałtyku

W dniach 27-29 listopada w norweskim Stavanger odbyło się spotkanie Grupy Monitorującej ds. Dziedzictwa Kulturowego Państw Nadbałtyckich. Głównym tematem obrad było przeanalizowanie ustaleń i wniosków z konferencji ministrów kultury tych państw, która miała miejsce w Rydze w październiku, i omówienie wydanej przez ministrów tzw. Deklaracji z Rygi. W dokumencie tym zdecydowano o kontynuacji prac Grupy Monitorującej i Grup Roboczych w celu dalszego wzmocnienia i promocji regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz zrównoważonego rozwoju krajów nadbałtyckich. W szczególności zwrócono uwagę na potrzebę poprawienia dostępu do zasobów dziedzictwa kulturowego dla dzieci i młodzieży, promowanie różnorodności kulturowej, dialogu i wymiany doświadczeń oraz wzmocnienie wpływu sektora kultury na rozwój innych gałęzi gospodarki. Na spotkaniu prezentowano też plany prac poszczególnych Grup Roboczych. Plany Grupy ds. Nadmorskiego Dziedzictwa Kulturowego przedstawił jej kierownik dr Robert Domżał z CMM.

Wizyta w Stavanger

W ramach programu współpracy partnerskiej przy realizacji projektu Ośrodka Kultury Morskiej panie Krystyna Stubińska i Agnieszka Piórkowska z Działu Edukacji CMM odwiedziły w dniach 8–11 grudnia Muzeum Morskie w Stavanger. W trakcie spotkań roboczych dyskutowano nad projektem scenariusza wystawy polsko-norweskiej o podwodnych odkryciach archeologicznych. Program wizyty przewidywał także zwiedzanie innych muzeów w Stavanger i okolicach oraz spotkania z kierownikami działów edukacji tych placówek.

Projekt SeaSide

Kolejne spotkanie w ramach projektu SeaSide odbyło się 2 grudnia w Lubece, a wzięli w nim udział przedstawiciele 4 placówek muzealnych: Muzeum Morskiego w Rostoku, Litewskiego Muzeum Morskiego w Kłajpedzie, Szwedzkiego Muzeum Marynarki w Karlskronie i CMM, które reprezentowała Jadwiga Klim. Omawiano kwestię tytułu i struktury planowanej wspólnej wystawy, sposobu jej przygotowania i transportowania, a także problematykę przyszłych seminariów dla pracowników muzeów. Ustalono, iż wystawa składać się będzie z 4 tematów przygotowanych przez poszczególne muzea, osadzonych we wspólnych ramach, pod roboczym tytułem: „Cztery kraje, cztery opowieści”. Natomiast pierwsze z dwóch zaplanowanych w projekcie seminariów odbędzie się we wrześniu 2009 r. w Karlskronie, a jego tematem będą nowe technologie w wystawiennictwie i organizacja podróżujących wystaw.